

Ми, представници универзитета у Републици Српској, Уније студената Републике Српске, Министарства просвјете и културе Републике Српске и Министарства науке и технологије Републике Српске, окупљени у Палати Републике под покровитељством предсједника Републике Српске господина Милорада Додика, доносимо

П О В Е Љ У

о унапређењу науке, образовања, услова студирања и укупних односа на универзитетима Републике Српске

1. Темељни принципи Повеље

Потписници Повеље сагласни су да уређивање односа у високом образовању Републике Српске почива на слиједећим основама:

Високо образовање у Републици Српској је једна од темељних дјелатности са најширим утицајем на будућност и развој, просперитет народа, успостављање интернационалне сарадње и јачање угледа Републике Српске, те је од посебног интереса да Република Српска чува надлежности које има у области образовања и науке.

Универзитети Републике Српске определијелени су да заједно са институцијама Републике Српске унапређују високо образовање по највишим стандардима у свијету и Европској унији, стварајући претпоставке да Република Српска постане дио европске зоне високог образовања и друштво знања.

Образовање младих људи је темељ будућности земље, основа укупног развоја и напретка, али, истовремено, и врло одговоран, захтјеван и племенит посао који захтијева високо моралне и стручне људе.

Аутономија универзитета је амбијент у коме су универзитети извор културе, достојанства, племенитости, истрајности, посвећености, хуманости, солидарности и свега оног што једно друштво чини бољим и прогресивнијим. Они су истовремено промотори слободне мисли, симболи отпора лошим друштвеним појавама и колијевка јавности рада.

2. Циљеви доношења Повеље

Овом Повељом желимо промијенити друштвени положај и утицај високог образовања, а посебно:

Обезбиједити боље услове за бављење науком и боље услове студирања.

Доношење модерних наставних планова и програма, прилагођених потребама тржишта.

Обезбиједити транспарентност рада високошколских институција и контролних органа у високом образовању.

Сузбити корупцију у свим процесима рада високошколских институција.

Елиминисати негативну селекцију избора наставног особља и спријечити непотистичко давање предности при избору.

Подићи међународни углед универзитета у Републици Српској.

3. Унапређење научног и наставног процеса на универзитетима Републике Српске

Научни рад је основа конституисања и постојања универзитета. Без развоја науке и њене друштвене верификације бесмислено је постојање универзитета. Због тога, сагласни смо да се објективним мјерилима, сагласним нашим материјалним могућностима за развој науке, изврши евалуација научног рада на свим високошколским установама у Републици Српској.

Сагласни смо да се најмање једном годишње провјерава напредак високошколских институција у развоју науке, те да високошколске установе које немају организован научно-истраживачки рад, немају одговарајуће кадровске и материјлне претпоставке за научни рад и не остварују напредак у развоју науке не буду акредитоване.

Улагање у развој науке је инвестиција у будућност, а не трошак. Због тога, улагања у научна истраживања треба ослободити пореза, односно признати као одбитак при утврђивању пореза на добит.

Образовање је врло значајна димензија рада универзитета. Оно је доста занемарено и подређено методама и техникама полагања испита. Ми желимо да студент, школован на нашим универзитетима, буде добар стручњак, али и широко образована личност са изграђеним достојанством и високим моралним вриједностима. Због тога ће, при оцјени наставних планова, верификацији кадровских потенцијала, провјери правила и услова студирања, надлежне институције провјеравати и вредновати и образовну димензију.

Наставни планови високошколских институција које образују исти профил занимања морају садржавати исте фундаменталне дисциплине. Недопустиво је да

се конкуренција међу високошколским институцијама одвија кроз заобилажење изучавања „тешких предмета“ или њихово редуковање испод нивоа уобичајеног за образовање одређеног профила занимања.

Све више је стандардних дисциплина које се налазе у наставним плановима угледних свјетских универзитета. Нема никаквог разлога да се наставни планови и садржај дисциплина које се изучавају на нашим универзитетима не организују по узору на престижне универзитета, уз уобичајена прилагођавања домаћим потребама, условима, стандардима и материјалним могућностима. Међународни уговори из области високог образовања и тржишта рада које смо прихватили на то нас обавезују.

Правила студирања, услови за упис на високошколске институције, услови за полагање испита и упис нове академске године морају се перманентно усаглашавати са тенденцијама на високорангираним универзитетима у свијету.

Прихватимо да Министарство просвјете изврши интерно рангирање свих високошколских организација у Републици Српској и да ранг учини доступним јавности како би будући студенти имали орјентацију за избор студија, а послодавци за избор кандидата за запослење.

Уписна политика за високошколске организације мора бити јединствена у Републици Српској. Број студената за одређена занимања треба бити изведен из пројекција тржишне тражње за одређеним образовним нивоима и профилима за читаву Републику Српску и све универзитета, а број слободних мјеста за упис на поједине високошколске институције треба бити пропорционалан кадровским и материјалним условима за извођење квалитетног наставног и образовног процеса.

Високошколске институције могу обављати наставну, образовну и научну дјелатност ако имају најмање 50% потребног наставног особља (професора и асистената) у сталном радном односу са пуним радним временом, према нормативима Министарства просвјете и културе Републике Српске.

Уз конкурс за упис обавезно треба објављивати број незапослених лица са завршеним истим факултетом.

Од наредне школске године увести на свим високошколским установама закључивање уговора о студирању између студента и високошколске установе, са јасно дефинисаним правима и обавезама обе стране, како би се обезбједио стабилан режим студирања и заштитило право да студент студира у условима под којима је уписао студиј, те како би се обе стране подстакле да правовремено извршавају своје обавезе.

Услови студирања, укључујући смјештај, исхрану, здравствену заштиту, слободне активности студената и услове у којима студенти бораве и уче на високошколским организацијама, заслужују посебну пажњу друштва. Модерни универзитет од

студената захтијева све већу посвећеност студирању, стално усавршавање знања и припрему за излагање снажној конкуренцији на све ширем тржишту рада. То су околности које намећу добре услове студирања као препоставку успјешног образовања и каријере студената.

4. Јавност рада универзитета као најефикаснији облик борбе против корупције, непотизма, дискриминације и других лоших појава

Јавност рада је традиционално обиљежје универзитета, обиљежје које је универзитете претворило у симболе достојанства, моралности и правичности. Приоритет промјена на универзитетима у Републици Српској је унапређење јавности рада свих универзитета, а посебно:

Унапређење јавности уписа које подразумијева јавну доступност информација о свим слободним мјестима на високошколским организацијама, јавно објављивање резултата пријемних испита, јавни увид у резултате пријемних испита, јавни увид у систем бодовања кандидат и право на улагања приговора.

Потпуна јавност испита и свих облика провјере и верификовања знања укључују: јавно објављивање испитних рокова на почетку школске године за цијелу школску годину, јавно објављивање, најмање 48 часова прије почетка испита, списка свих студената који су у датом испитном року пријавили полагање испита, јавно објављивање резултата писмених провјера знања, право јавности (на и изван универзитета) на увид у писмени рад било ког студента, право на улагање приговора на начин оцјењивања писменог рада, јавно објављивање свих евентуалних промјена првобитних резултата писмене провјере знања, објављивање списка студената, 48 сати прије почетка испита, који су стекли право на полагање усменог дијела испита. Усмени дио испита подразумијева: право свих лица са универзитета или изван њега, која поштују академски кодекс понашања, да слушају усмени одговор било ког студента, јавност избора питања на усменом дијелу испита, јавност резултата усменог дијела испита и јавно објављивање резултата усменог дијела испита.

Избори у универзитетска звања врше се искључиво на основу јавног конкурса. Цијели поступак избора је јаван. У универзитетска звања бирају се, под осталим истим условима, искључиво кандидати са најбољим резултатима у школовању и раду на универзитету. Представници универзитета, односно студената и наставног особља, бирају се из реда оних који су показали најбоље резултате у раду и највише доприносе афирмисању универзитета.

Сви извјештаји о избору у универзитетска звања прије усвајања на надлежном органу универзитета морају бити доступни јавној оцјени у року од 30 дана са могућношћу стављања примједби на стручни и морални аспект предложеног кандидата. При усвајању извјештаја о избору надлежни орган универзитета

обавезан је размотрити и све упућене примједбе. Одлука надлежног органа универзитета о избору у универзитетско звање је јавна.

Кандидат који се бира у неко од универзитетских звања мора истовремено испуњавати услове за избор у сва нижа универзитетска звања, што је нормална пракса на свим озбиљним универзитетима у свијету. Извјештај о избору кандидата треба да садржи и оцјену да ли је и како кандидат испунио услове за сва претходна (нижа) звања.

Сви извјештаји стручних комисија о оцјени пријаве магистарских и докторских теза прије усвајања на надлежном органу високошколске организације морају бити доступни јавној оцјени у трајању од 30 дана са могућношћу давања примједби на подобност теме и кандидата за бављење науком. При усвајању извјештаја о подобности теме и кандидата за израду магистарске или докторске тезе надлежни орган високошколске установе обавезан је размотрити и све упућене примједбе. Одлука надлежног органа универзитета о одобравању магистарске или докторске тезе је јавна.

Сви уписи на студије, избори у универзитетска звања, пријаве магистарских и докторских теза и испити који нису проведени уз уважавање принципа јавности су ништавни.

Записници о инспекцијској контроли високошколских установа су јавни.

Све високошколске организације донијеће у року од 6 мјесеци врло детаљне правилнике о начину и методима обезбјеђивања јавности рада, уважавајући принципе из ове Повеље.

Републици Српској не требају „стручњаци“ са купљеним дипломама нити професори који продају испите, дипломе и звања и на друге начине нарушавају углед универзитета и племените образовне дјелатности. На универзитетима се мора стварати култура антикорупцијске борбе. Академска зајеница мора бити спремна, прије свих других, да јавно говори о корупцији, непрофесионалности, непотизму и другим појавама које нарушавају углед универзитета. Да би се институционално заштитили сви они који аргументовано укажу на корупцију, мобинг, непотизам, дискриминацију, сексуално узнемиравање и друге лоше појаве на универзитетима, потребно је извршити измјене Закона о високом образовању.

Сви конкретни случајеви пријава у којима постоје индиције о корупцији, непотизму, нарушавању правила студирања, моралних и академских принципа на универзитету биће предати надлежним институцијама на процесуирање.

5. Завршне одредбе

Потписивањем ове Повеље определијели смо се за јачање улоге високог образовања у развоју и свеопштем напретку Републике Српске и за јачање међународног угледа универзитета који своју дјелатност обављају у Републици Српској. Опредијељења садржана у Повељи су одраз свијести о одговорности за друштвени развој, спознаје о властитим слабостима и свијести о начину њиховог превазилажења. Овом Повељом свјесно смо преузели виши степен одговорности за развој науке, унапређење образовања, стварања бољих услова за живот и рад студената, али и за транспарентнији и достојанственији рад на универзитету. Ова Повеља подразумијева посвећивање наставног особља науци, студената учењу и образовању, а власти стварању добрих услова за рад универзитета.

Сви потписници Повеље сагласни су да, у складу са њеним одредбама, изврше анализу дјелокруга свог рада и надлежности, те изврше промјену прописа, метода контроле и рада у циљу провођења Повеље. Такође, сви потписници су сагласни да Министарство просвјете и културе Републике Српске и Министарство науке и технологије Републике Српске формирају у наредних 7 дана Савјет за провођење Повеље као привремени орган који би припремио оперативни план рада у року од наредних 30 дана. Чланови Савјета биће представници свих универзитета, Уније студената, Министарства просвјете и културе Републике Српске и Министарства науке и технологије Републике Српске.

У Бањалуци, 26. јун 2012. године